

Frank Gehry

World famous architect for our magazine

Temat z okładki

FRANK GEHRY

Światowej sławy architekt dla naszego miesięcznika

„Architecture is a service business, so people hire you to do the work, design buildings for them, for the program, for the budget, to the schedule and you try to make them as good as possible. The good as possible becomes personal” – says Frank Gehry in the conversation with Joanna Jabłońska.

In the movie “Sketches of Frank Gehry” Mildred Friedman points out that you take a lot of risk while designing such an unique architecture. Probably a lot of courage was required at the beginning of your career. Was it hard to keep such an individuality in projects?

Anything you do sort of takes courage I think, doesn't it? I didn't see it that way. I just saw it as work. I was doing things, solving problems. Architecture is a service business, so people hire you to do the work, design buildings for them, for the program, for the budget, to the schedule and you try to make them as good as possible. The good as possible becomes personal, personal choices. I definitely have personal feelings about how buildings should look like. But I didn't know that when I was starting out, it is something that evolved during years.

It was difficult in the beginning because nobody else like them and paid attention toward them. I did, built stuff and slowly find it. Projects worked...

Were you aware of the fact that they were unique?

Well, I guess so. But I didn't really think about it like that. I knew and I didn't know. It's hard to explain that. There were very personal feelings involved. Day by day. You had to contextualize what was going on in the world. Kennedy was shot when I was starting out. Things were going on in the world that were difficult. They always are. But I think you just work in time and respond to the time, respond to the people. You come by to do things and it becomes a very personal response. Which I think is a good thing. People that respond

„Architektura to działalność usługowa. Jesteśmy zatrudniani do projektowania budynków zgodnych z oczekiwaniami klienta, programem, budżetem, harmonogramem i staramy się to wykonać w najlepszy możliwy sposób. Najlepszy możliwy sposób jest sprawą „indywidualną” – mówi Frank Gehry w rozmowie z Joanną Jabłońską.

W filmie „Szkice Franka Gehry'ego” Mildred Friedman opowiada o dużym ryzyku, jakie podejmuje Pan, projektując tak unikalną architekturę. Na początku kariery musiał się Pan prawdopodobnie wykazywać sporą odwagę. Czy trudno było wciąż odciskać indywidualne piętno w projektach?

Nie postrzegałem tego w ten sposób. Myślę, że wszystko co robimy, wymaga odwagi. Dla mnie była to praca. Wykonywałem projekty, rozwiązywałem problemy. Architektura to działalność usługowa. Jesteśmy zatrudniani do projektowania budynków zgodnych z oczekiwaniami klienta, progra-

mem, budżetem, harmonogramem i staramy się to wykonać w najlepszy możliwy sposób. „Najlepszy możliwy sposób” jest sprawą indywidualną, kwestią osobistych wyborów. Czuje, jak budynki powinny wyglądać. Gdy zaczynałem pracę, nie zdawałem sobie z tego sprawy. To podejście kształtowało się przez lata.

Na początku było trudno, ponieważ moje realizacje nie odbijały się szerokim echem, nie zwracano na nie uwagi. A ja budowałem i powoli budziłem zainteresowanie. Projekty udawały się...

Ale zdawał Pan sobie sprawę z ich unikalności?

Myślę, że tak. Ale nie zastanawiałem się nad tym. Wiedziałem i jednocześnie nie wiedziałem. Trudno to wytłumaczyć. W pracę angażowałem swoje uczucia. Dzień po dniu. Warto zdać sobie sprawę z tego, co działa się na świecie. Kiedy zaczynałem, zastrzelono Kennedy'ego. Świat był targany trudnymi wydarzeniami. Tak się zawsze zdarza. Pracujemy w określonych czasach – do nich się odnosimy, reagujemy na otaczających nas ludzi. Działamy po to, by tworzyć – to jest nasza osobi-

sta reakcja. Myślę, że jest to dobra rzecz. Praca ludzi, którzy w sposób intuicyjny odpowiadają na sytuację i czasy, w których się znajdują. Jest bardziej uczciwa i wyjątkowa, bo jest indywidualna. Moim zdaniem jest to bardzo pozytywne.

Zawsze staram się przekazać moim studentom, że muszą odnaleźć siebie. Nikogo innego. Architektura obejmuje bardzo szerokie spektrum działalności, z wieloma możliwościami. Jest wiele sposobów, żeby je realizować. Są oczywiście szkoły narzucające konkretne metody działania, ale indywidualność jest najważniejsza.

Muzeum Guggenheima według Pana projektu przyciąga około miliona turystów rocznie, co zapewni dobrobyt miastu Bilbao. Zanim zaczęło się praca nad projektem, zastanawia się Pan czasami nad wpływem swojej architektury na zwykłego obywatela?

W przypadku tego projektu bardzo starannie rozważałem potrzeby miasta, wymagania sztuki, muzeum. Zadbalem o zaprojektowanie budynku, gdzie chcieliby przebywać artyści, którzy przybywającym do Bilbao ludziom dalały sygnał, że sztuka jest dla tego miasta tak ważna, że zbud-

intuitively through their work to a given situation to a given time, it's more honest and unique because it is more individual. And I think that it's a very positive thing.

And I try to tell my students, when I teach that they had to find themselves not to be somebody else. Architecture is a very broad field, with very broad opportunities. There are other ways to do it. I mean there are schools that prescribe agendas, but being an individual I think is always the most important thing to do.

Your design of Guggenheim's Museum attracts about one million of tourists per year, providing prosperity of Bilbao. Do you sometimes consider the impact that your architecture has on a common citizen before starting a project?

I think I was very careful to understand the needs of the city, the needs of the art, the museum. I was careful to design a building that artist would want to be in and would give a signal to the people who come to the City of Bilbao that art was important enough to build a special building for it. And that the building fits into a city, fits into a context, with the river, with the XIX-th century city. And it was actually what I was doing. The city was interested in having the financial impact because of it. I wasn't aware that you could do that but it worked.

I think that it was quite amazing thing.

We have checked now and all of our buildings like the Chicago building, the Disney Hall, they all changed the economics of the area. They all had a very positive financial impact. Not as big as Bilbao but substantial. That makes a good reason to hire a good architect.

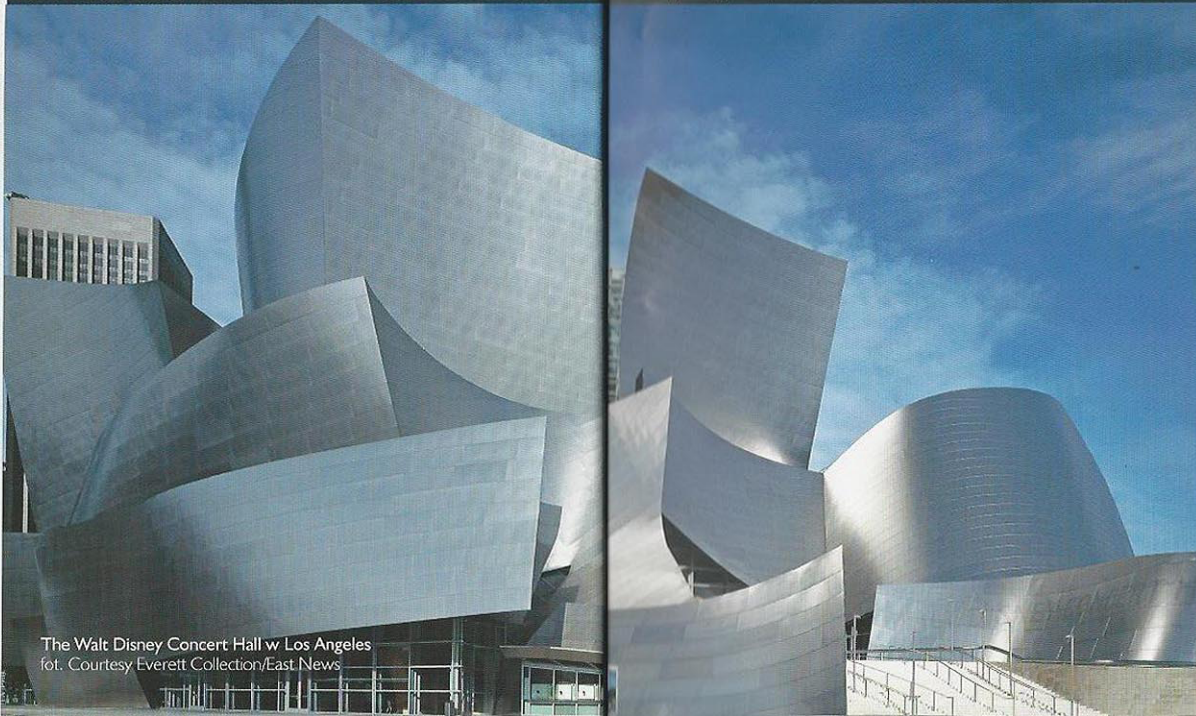
Lou Ruvo Center for Brain Health recently opened in Las Vegas and Beekman Tower in New York are your newest works. Have you changed the way of thinking about your architecture since your Pritzker prize in 1989?

I hope it's changing constantly. I know it's changing because there are people who tell me that they like my early work better (laughing). So, that must mean that it's changing. But I think that each artist gets that.

Yes, I think that work is changing a lot. Because of the time, it's changing because of the circumstances, because of programs that people are building, of what they are doing now. And now it's the recession it's going to change significantly.

Yes, probably it will be more, and more economical and less interesting...

Well, I don't know. I think I have always approached the work on economic basis. So I think that if you look that Bilbao was built for 300\$ per square foot in 1997. That was very economical, you could not have bu-

The Walt Disney Concert Hall w Los Angeles fot. Courtesy Everett Collection/East News

My family comes from Łódź. I love going there. The countryside is beautiful. You know, being in Łódź was interesting. So I imagined where my grandparents lived, where my mother went to school and things like that. One can imagine that...

Where you at those places?

Some of them yes. Some of them are gone. I knew their address and the street. But there house was gone, not existing anymore. But I had pictures of the neighborhood in the family album, so I was able to recognize it a little bit. But they left in 1913.

Was it a strong emotional feeling?

Yes, but it's hard to explain like this. It brought me to tears thinking about it. Yes it was emotional... very.

I hope they'll build a project. I don't know what happened. I know that politics, some things changed...

I think that it's all connected with the economical breakdown. It must be a matter of money gathering, that building is not raised yet, because it was such a fine design and people are very fond of it.

It's a very fine idea that Marek Żydowicz had for a film festival. I think it was very good for a city of Łódź to have that. And the building would certainly help them. It would be very good if they did some of these things. Not necessarily this one.

Marek was bringing David Lynch to Łódź. David loves Łódź, you should talk to him about it.

I certainly will. When does the architect who designs building, furniture, develops architectural software (Gehry Technologies) finds time to create such a magnificent jewellery?

I love doing it. It was a surprise to me I didn't expect to like it. And in the beginning I decided that I didn't want to do it.

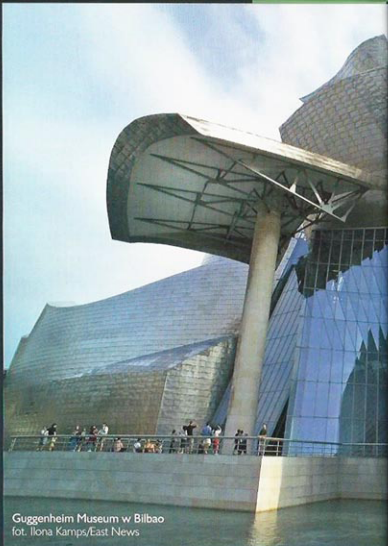
What engaged me was the craftsmanship. We are builders, we make things. It is such a wonderful craft. Making things that are so beautiful, very engaging.

I don't work on it full time. I devote maybe a day every month. I work with all team of designers. They take my sketches and ideas and they make things. We make a lot of stuff a lot of ideas that we don't like when we see them made. So we don't do them.

I would like to thank you so much for an interview. Is there something that you would like to share with polish architects?

I am going to sing for you: Jeszcze Polska nie zginęła, póki my żyjemy...

Beautiful, thank you. You didn't know I could do that (laughing). Not really!

Guggenheim Museum in Bilbao
fot. Ilona Kamps/East News

wczesny odpowiednik starych domostw wiktoriańskich z wieloma obrazami, wazami, kwiatami, stylowymi meblami i wyposażeniem. Chodzi mi o wrażenie, tyle że w sensie nowoczesnym. Nie mam nic historycznego. To tylko pewne przyjazne zabalaganie i zagracanie.

Musi być tam pięknie. Projektował Pan budynek na całym świecie. Każde miejsce ma swój klimat, kulturę, specyficzne społeczeństwo i różne rodzaje prawa. Czy jest kraj, który lubi Pan najbardziej?

Nie (śmiech). Po prostu pracuję tam, gdzie mnie o to poproszą. Chciał uwielbić Paryż. Kiedyś przez rok tam mieszkałem – w 1960 r. To piękne miasto, ale wszędzie jest dobrze.

Został Pan poproszony o zaprojektowanie budynku w Łodzi. Jakże się pana odczuwa dotyczące naszego kraju?

Moja rodzina pochodzi z Łodzi. Uwielbiam tam przyjeżdżać. Pojaz jest piękny. Mój pobyt tam był bardzo interesujący. Wyobrazałem sobie, gdzie mieszkał mój dziadekowi, gdzie moja mama chodziła do szkoły. Można sobie wyobrazić takie rzeczy...

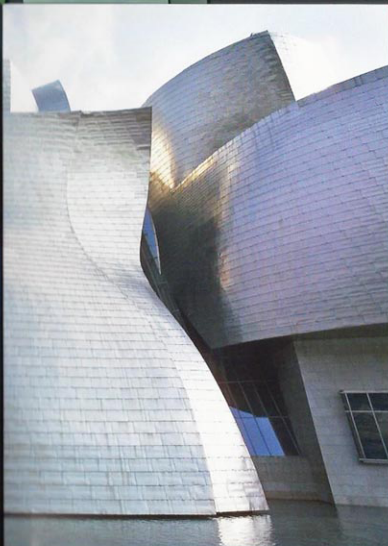
Był Pan w tych miejscach?

W niektórych, ale do innych już nie ma. Znalazłem adres, ale tam już nie istnieje. W Alboimie rodzinnym miałem zdjęcia okolicy, więc rozpoznałem sąsiedztwo, choć trochę. Wyjechał w roku 1913...

Czy było to przydatne pełne emocji?

Tak, ale nie da się tego po prostu wytłumaczyć. Myślenie o tym doprowadziło mnie do łez. Tak, to było bardzo emocjonalne, bardzo...

Mam nadzieję, że przystąpią do realizacji tego łódzkiego projektu. Nie wiem, co

się stało. Zapewne chodzi o politykę, zmienił się jakiś zaletenia...

Myślę, że główny problem to kryzys ekonomiczny, bo wszyscy byli wielkimi zwolennikami Pana projektu.

Marek Żydowicz miał wspaniały pomysł na festival filmowy. Dla Łodzi było to dobre. Budynek na pewno by im pomógł. Warto, aby realizowali zamierzenia, niekoniecznie akurat to.

Marek zaprosił do Łodzi Davida Lyncha. David kocha Łódź. Powinno Pani z nim o tym porozmawiać.

Z pewnością tak zrobić. Kiedy architekt, który projektuje budynki, meble, rozwija oprogramowanie architektoniczne (Gehry Technologies), znajduje czas na tworzenie tak wspaniałej biżuterii?

Łódź to robić. Zaskoczyłem sam siebie, nie spodziewałem się, że to polubię. Na

początku myślałem, że nie będę tego robić. Zafrapowało mnie rzemiosło. Jesteśmy buďowniczymi, tworzymy piękne rzeczy. To wspaniale, zajmujące zajęcie.

Nie pracuję nad tym cały czas. W każdym miesiącu poświęcam może jeden dzień. Pracuję z zespołem projektantów. Biorą moje szkice, pomysły i wykonują projekty. Przygotowujemy dużo prototypów, które nam się nie podobają i nie realizujemy ich.

Bardzo Panu dziękuję za wywiad. Czy jest coś, czym chciałby się Pan podzielić z polskimi architektami?

Zaśpiewam Panu! Jeszcze Polska nie zginęła, póki my żyjemy...

Pięknie! Dziękuję. Nie spodziewała się Pani, że potrafię (śmiech).

Naprawdę nie!

fot. Joanna Jabłońska

Frank Gehry jest światową sławą architektem. Urodził się w Toronto 28 lutego 1929 r. Wśród jego prac najbardziej rozpoznawalne są Vitra Design Museum (Weil-am-Rhein), Guggenheim Museum (Bilbao), Walt Disney Concert Hall (Los Angeles), Experience Music Project (Seattle), Dancing House (Praga), DZ Bank (Berlin), Art Gallery of Ontario (Toronto). Projektuje również biżuterię i meble. Za swoje unikalne dzieła otrzymał wiele nagród, a najważniejszą z nich jest nagroda Pritzкера z 1989 r. Wykłada na Uniwersytecie Columbia i w szkole architektury Uniwersytetu Yale. Jest doktorem honoris causa wielu uczelni i szkół artystycznych.

Frank Gehry is a world known modern architect born in Toronto on 28th February 1929. Among his famous work Vitra Design Museum (Weil-am-Rhein), Guggenheim Museum (Bilbao), Walt Disney Concert Hall (Los Angeles), Experience Music Project (Seattle), Dancing House (Prague), DZ Bank (Berlin), Art Gallery of Ontario (Toronto) are best recognized. He also designs jewelry and furniture. For his unique work he was awarded many times and in 1989 received Pritzker prize. He lectures at Columbia University and Yale School of Architecture, honor doctor of a number of universities and art schools.